

Η παρουσία της αγίας Μαρίας της Μαγδαληνής στο Άγιο Όρος

Μαγδαληνή Ζ. Τσιτσιπάτη

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, tsitsipatimagda@gmail.com

Η παρούσα εισήγηση αποτελεί μέρος της μεταπτυχιακής μου έρευνας για την έντονα αμφιλεγόμενη και παρεξηγημένη εικόνα της Αγίας Μαρίας της Μαγδαληνής.

1. Ο βίος της αγίας

Η αγία Μαρία η Μαγδαληνή¹ καταγόταν από τα Μάγδαλα², πόλη που βρίσκεται δυτικά της θάλασσας της Γαλιλαίας. Η πληροφορία της καταγωγής της βοηθάει, αφενός να μη γίνεται ταύτιση με τις υπόλοιπες Μαρίες που ακολουθούσαν τον Ιησού και, αφετέρου, παρέχει τη δυνατότητα να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι δεν ήταν νυμφευμένη. Εάν είχε σύζυγο, θα αναφερόταν με το όνομά του.

Ο βίος όμως της αγίας υπέστη μία δραματική παραποίηση, κυρίως από τις ευφάνταστες υπερβολές της απόκρυφης καινοδιαθηκικής γραμματείας, η οποία τροφοδότησε τις σύγχρονες λογοτεχνικές και κινηματογραφικές ακρότητες. Από την άλλη πλευρά, η μαρτυρία του Ευαγγελιστή Λουκά³ πως η αγία έγινε μαθήτρια του Κυρίου και Τον ακολουθούσε, γιατί την απάλλαξε από τα επτά δαιμόνια που την είχαν κυριεύσει⁴, συνέβαλε στη διαστρέβλωση της προσωπικότητάς της, επειδή η χριστιανική γραμματεία της Δύσης ταύτισε την αγία με την ανώνυμη μετανοημένη αμαρτωλή γυναίκα που μύρωσε τα πόδια του Ιησού στην οικία του Σίμωνα του Φαρισαίου⁵. Και επίσης την ταύτισε με την Μαρία, την αδελφή του Λαζάρου, που μύρωσε την κεφαλή και τα πόδια του Κυρίου στην οικία τού Σίμωνα του λεπρού στην Βηθανία⁶.

Οι Ευαγγελιστές βέβαια προσπάθησαν να διαχωρίσουν την αγία από τις υπόλοιπες γυναίκες με το όνομα Μαρία, αναφερόμενοι στην Μαγδαληνή πάντα με το προσωνύμιο της γενέτειράς της. Πάντως είναι γεγονός ότι η ίδια ακολούθησε τον

¹ Γ. Γρατσέας, «Μαρία Μαγδαληνή», ΘΗΕ 8, Αθήνα 1966, στ. 724-725.

² «Μάγδαλα», ΘΗΕ 8, Αθήνα 1966, στ. 439-440.

³ Λκ 8, 2.

⁴ Βλ. και Μκ 16, 9.

⁵ Λκ 7, 36-50

⁶ Μτ 26, 6-13· Μκ 14, 3-9· Ιω 12, 1-8

Χριστό έως το πάθος Του⁷, υπήρξε μυροφόρος⁸, είδε πρώτη το κενό μνημείο και την Ανάσταση του Χριστού και άκουσε την αναγγελία της από τον άγγελο και επίσης μετέδωσε τη χαρμόσυνη είδηση στους λοιπούς μαθητές⁹. Τέλος, είδε πρώτη, μαζί με τη Θεοτόκο, τον αναστημένο Ιησού¹⁰.

Σύμφωνα με την παράδοση η Μαρία η Μαγδαληνή, μετά την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος, μετέβη στη Ρώμη, όπου έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της Εκκλησίας της¹¹. Μετά από αυτό το ταξίδι επέστρεψε στην Ιουδαία. Πήγε στην Έφεσο, δίπλα στον Ευαγγελιστή Ιωάννη¹², όπου σύμφωνα με το βιογράφο της¹³, οδήγησε πολλούς ανθρώπους στο δρόμο της αλήθειας. Ύστερα από μια μικρή ασθένεια, εξεδήμησε προς τον Κύριο.

2. Άγιο Λείψανο

Στο Άγιο Όρος τιμούνται ιδιαίτερα τέσσερις άγιες γυναικείες μορφές. Η πρώτη εξέχουσα μορφή είναι της Υπεραγίας Θεοτόκου, η δεύτερη μορφή είναι της Αγίας Άννας, στην Ιερά Σκήτη της οποίας υπάρχει το αριστερό πέλμα της, η τρίτη είναι η αγία Αναστασία η Ρωμαία, της οποίας τα ιερά λείψανα τα συναντούμε στην Ιερή Μονή του Οσίου Γρηγορίου. Τέλος η τέταρτη μορφή είναι η αγία Μαγδαληνή, η προστάτιδα της Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας, η οποία κατέχει από το 1642/3 την αριστερή της παλάμη. Το δέρμα του χεριού της είναι άφθαρτο, παραμένει ζεστό και έχει θερμοκρασία ανθρώπου που βρίσκεται στη ζωή.

Εκτός από τη Σιμωνόπετρα, ιερά λειψανά της συναντούμε σε αρκετές μονές του Αγίου Όρους. Στη Μονή Κουτλουμουσίου υπάρχει τμήμα από το πόδι της, στη Μονή Ζωγράφου βρίσκεται τμήμα της κάρας και στη Μονή Εσφιγμένου το αριστερό πέλμα της. Μικρά τμήματα λειψάνων της συναντούμε και σε άλλες Μονές: Βατοπεδίου, Διονυσίου, Ζωγράφου, Ξενοφώντος κ.ά. Δε γνωρίζουμε ακριβώς το χρόνο και τον τρόπο με τον οποίο η Μονή απέκτησε το λείψανο, γιατί η πυρκαγιά του έτους 1850 κατέστρεψε μεγάλο τμήμα του αρχείου της Μονής με αποτέλεσμα να χαθεί κάθε πιθανή γραπτή μαρτυρία. Ο πιο πιθανός τρόπος προέλευσης είναι από την

⁷ Μκ 15, 47· Μτ 27, 56

⁸ Μκ 16, 1

⁹ Μτ 28, 1-2· Μκ 16, 1-8· Λκ 24, 10

¹⁰ Μκ 16, 9

¹¹ Θ. Ρηγινιώτης, *Τά Απόκρυφα Εύαγγέλια και ο σχηματισμός της Καινής Διαθήκης*, εκδ. Πύρρα, Αθήνα 2006

¹² Μόδεστος Ιεροσολύμων, *Εις τας Μυροφόρους*, PG 86, 3273-3276

¹³ Νικηφόρος Ξανθόπουλος Κάλλιστος, *Λόγος εις την αγίαν Μαρίαν την Μαγδαληνή*, PG 147, 540A-576B

Κωνσταντινούπολη, καθώς εκεί μεταφέρθηκαν τα λείψανά της από την Έφεσο. Η εκδοχή αυτή μπορεί να ενισχυθεί και από το γεγονός ότι ακόμα ένα τμήμα από τα λείψανά της (αριστερό πόδι) δωρίσθηκε ως βασιλικό αφιέρωμα στην Ιερά Μονή Εσφιγμένου¹⁴.

Το 1748 το ιερό λείψανο κλάπηκε από την Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας, από μουσουλμάνους πειρατές, κοντά στο νησί της Κεφαλονιάς, όπου πιθανώς βρέθηκε εκεί λόγω κάποιας εορτής. Από εκεί οι πειρατές το μετέφεραν στη Λιβύη, όπου και το κράτησαν για δεκαοκτώ χρόνια. Οι πατέρες της Μονής πήγαν στον Τούρκο Σουλτάνο για να πληρώσουν αρκετά χρήματα και κατάφεραν να πάρουν γραπτή διαταγή επιστροφής του λειψάνου στη Μονή. Όμως αξιωματούχος του Σουλτάνου δωροδοκήθηκε και δεν ολοκλήρωσε την εντολή που έλαβε. Οι πατέρες ήρθαν σε επαφή με το διαμεσολαβητή των πειρατών και κείνοι τους ζήτησαν 520 φλουριά βενετικά. Κάποιος χριστιανός πλήρωσε τα 200 φλουριά και πήρε το λείψανο ως ενέχυρο, μέχρι να εξοφληθούν τα υπόλοιπα 320. Ο πνευματικός παπά-Ιωάσαφ, κατάφερε να συγκεντρώσει τα χρήματα με εράνους και με τη βοήθεια της ελληνικής κοινότητας της Βενετίας επέστρεψε το λείψανο στο Μοναστήρι το έτος 1766. Σε κώδικα της Μονής αναφέρεται: «έξεσκάβωσε και ήλευθέρωσε από την Τρίπολην τῆς Βαρβαρίας ὅπου ἦτο σκλαβωμένον 18 χρόνους καί τό ἤφερεν εἰς το Μαναστήριόν μας διά 520 φλωριά Βενέτικα.... »¹⁵.

Στην Ιερά Μονή η Αγία Μαγδαληνή επειδή κάνει πολλά θαύματα, μέχρι και σήμερα, θεωρείται και τιμάται από τους αδελφούς ως δεύτερη κτιτόρισσά της.

3. Θαύματα της Αγίας Μαρίας της Μαγδαληνής

1. Ιερά Μονή Ιβήρων

Στα 1945 ξέσπασε μεγάλη πυρκαγιά στα δάση της Ιεράς Μονής Ιβήρων. Ο αέρας ήταν τόσο δυνατός, που η φωτιά επεκτάθηκε αμέσως και απειλήθηκαν τα μοναστήρια Ιβήρων, Φιλοθέου, Ξηροποτάμου και Σιμωνόπετρας. Οι πάντες πίστευαν ότι τα δάση θα καταστραφούν. Οι μοναχοί παίρνουν μαζί τους το ιερό λείψανο της αγίας και το θαύμα γίνεται. Μόλις πλησίασαν το λείψανο δίπλα στην φωτιά «κόβεται στα δύο» ανοίγοντας δρόμο. Μέχρι που τελείωσε ο Αγιασμός και ο Παρακλητικός Κανόνας της

¹⁴ Ζ. Μελισσάκης, *Αρχείο της Ιεράς Μονής Εσφιγμένου, Επιτομές μεταβυζαντινών εγγράφων*, Αθωνικά Σύμμεικτά 11, Ε.Ι.Ε, Αθήνα 2008, σελ. 152

¹⁵ Γ. Σμυρνάκης, *Το Άγιον Όρος*, Έν Αθήναις 1903, επανέκδοση «Πανσέληνος», σελ. 591

αγίας Μαγδαληνής, η πυρκαγιά είχε σβήσει τελείως. Παρόμοιο θαύμα στο δάσος της Σιμωνόπετρας έγινε και το 1947¹⁶.

2. Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας

Ένα ακόμη εκπληκτικό θαύμα έγινε από την αγία Μαγδαληνή, όταν στις 16 Αυγούστου του 1990 ξέσπασε μεγάλη πυρκαγιά στη Σιμωνόπετρα, που διήρκεσε 16 μέρες. Από τα μοναστήρια του Αγίου Όρους το μόνο που κινδύνευσε ήταν η Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας, καθώς είχε περικυκλωθεί από τις φλόγες λόγω των ισχυρών ανέμων. Μάλιστα κάποια κελιά μοναχών κάηκαν. Το μοναστήρι είχε γεμίσει από πυροσβέστες και από μοναχούς γειτονικών μονών με σκοπό να βοηθήσουν στο σβήσιμο της πυρκαγιάς. Ο Καθηγούμενος της Μονής, Αρχιμανδρίτης Αιμιλιανός, σε σύναξη της Αδελφότητας της Μονής, περιγράφει αρκετά παραστατικά τα όσα έζησε: «Όταν ήλθα εις τόν ναόν τῆς ἁγίας Μαγδαληνῆς τοῦ ἡγουμενείου, ἐκείνη τήν φοβερή νύχτα τῆς φωτιάς, μπῆκα μέσα, ἦταν πού μόλις χαροπάλευε ἡ κανδήλα τῆς εἰκόνας τῆς Παναγίας τῆς «Ἐκτενοῦς Ἰκεσίας», διότι εἶχανε περάσει ὥρες πολλές, ὅπως ἐπίσης και ἡ κανδήλα τοῦ Ἱεροῦ, καί τό φῶς ἦταν ἐλάχιστο. Κοίταξα ὅλους τούς Ἁγίους προσπαθώντας ἔτσι, σάν ἕναν ἐξιχνιασμό ἢ σάν ἕνα ἐρώτημα ἢ σάν μία κραυγή τῆς Ἀδελφότητας, πού βγαίνει ἀπό τά ξύλα τά ὁποῖα καίγονται, νά δῶ ἂν ὑπάρχει κάτι πού μπορεῖ νά εἶναι ἔστω ἕνας χρησμός τό τί θά γίνει Καί τήν ὥρα ἐκείνη ἦλθε μία φωνή τόσο καθαρή: ‘Πάντως, ἡ φωτιά θά περάσει. Πάντως ἡ φωτιά θά περάσει’. Εἶπα ὅτι θά σωθοῦμε, θά σωθεῖ τό μοναστήρι¹⁷».

¹⁶ Μωυσῆ Μοναχοῦ, *Ιερώνυμος Σιμωνοπετρίτης, ὁ Γέρον τῆς Ἀναλήψεως*, ἐκδ. Ἱ. Μ. Σίμωνος Πέτρας, Ἅγιο Όρος 1982, σελ. 52 κ.έ.

¹⁷ Πρακτικά Γεροντικῆς συνάξεως Γέροντος Αἰμιλιανοῦ, 16 Αὐγούστου 1990

3.Βιβλιογραφία

«Μάγδαλα», ΘΗΕ 8, Αθήνα 1966, στ. 439-440

Γ. Γρατσέας, «Μαρία Μαγδαληνή», ΘΗΕ 8, Αθήνα 1966, στ. 724-725

Μελισσάκης Ζ., *Αρχείο της Ιεράς Μονής Εσφιγμένου, Επιτομές μεταβυζαντινών εγγράφων*, Αθωνικά Σύμμεικτά 11, Ε.Ι.Ε, Αθήνα 2008

Μόδεστος Ιεροσολύμων, *Εις τας Μυροφόρους*, PG 86, 3273-3276

Νικηφόρος Ξανθόπουλος Κάλλιστος, *Λόγος εις την άγιαν Μαρίαν την Μαγδαληνή*, PG 147, 540A-576B

Άγια Μαγδαληνή, το ιερό «κειμήλιο» της Σιμωνόπετρας, Σιμωνοπετρικά 2, έκδ. Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας, Άγιο Όρος 2012

Ρηγινιώτης Θ., *Τά Απόκρυφα Εύαγγέλια και ό σχηματισμός τής Καινής Διαθήκης*, έκδ. Πύρρα, Αθήνα 2006

Σμυρνάκης Γ., *Το Άγιον Όρος*, Έν Αθήναις 1903, επανέκδοση «Πανσέληνος»

Μουσιή Μοναχοῦ, *Ιερόνυμος Σιμωνοπετρίτης, ό Γέρον τής Αναλήψεως*, έκδ. Ί. Μ. Σίμωνος Πέτρας, Άγιο Όρος 1982

Πρακτικά Γεροντικής συνάξεως Γέροντος Αιμιλιανού, 16 Αύγούστου 1990